
STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH
TOM 3 – 2008

REMIGIUSZ POŚPIECH

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY
UNIwersytetu OPOLSKIEGO
STRUKTURA, DZIAŁALNOŚĆ
I NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA

Od początku istnienia Uniwersytetu Opolskiego, który powstał w 1994 r. w wyniku połączenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu oraz Instytutu Teologiczno-Pastoralnego Filii KUL w Opolu, jego integralną część stanowi Wydział Teologiczny. Warto podkreślić, że zrealizowana wtedy idea powrotu wydziałów teologicznych na państwowe uniwersytety, której głównymi propagatorami, a zarazem twórcami byli ks. abp prof. dr hab. Alfons Nossol – ordynariusz diecezji opolskiej oraz ks. prof. dr hab. Helmut J. Sobeczko – pierwszy dziekan WT UO, od początku zyskała akceptację Ojca Świętego Jana Pawła II, co wpłynęło niewątpliwie na pozytywny przebieg związanego z powstaniem wydziału skomplikowanego procesu legislacyjnego zarówno w instytucjach kościelnych (w rzymskiej Kongregacji Wychowania Katolickiego oraz Konferencji Episkopatu Polski), jak i państwowych (Ministerstwo Edukacji Narodowej). Kilkunastoletnia działalność Wydziału Teologicznego UO, który już w pierwszym roku istnienia uzyskał prawa nadawania stopnia doktora, a w 2001 r. otrzymał pełnię praw akademickich (uprawnienia do habilitowania i przeprowadzania postępowań w sprawie nadawania tytułu profesora), dobitnie potwierdza zasadność oraz dalekowzroczność podjętej w ostatniej dekadzie ubiegłego stulecia decyzji. Należy jeszcze w tym miejscu dodać, że od początku studentami wydziału są klerycy Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Opolskiej i Gliwickiej.

Od roku 1999 w wyniku ministerialnej oceny parametrycznej jednostek naukowych wydział utrzymuje niezmiennie I kategorię. Posiada również pozytywne opinie Państwowej i Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej.

I. STRUKTURA

W skład Wydziału Teologicznego UO wchodziło od początku 13 katedr i 2 zakłady. W roku 2000 powołany został do istnienia Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją wraz z pięcioma katedrami (w miejsce Katedry Ekumenizmu i Teologii Porównawczej). Obecnie struktura wydziału przedstawia się następująco:

KATEDRY

Katedra Egzegezy Ksiąg Starego Testamentu
Katedra Egzegezy Ksiąg Nowego Testamentu
Katedra Filozofii Systematycznej i Historii Filozofii
Katedra Historii Kościoła i Patrologii
Katedra Teologii Fundamentalnej i Religiologii
Katedra Teologii Dogmatycznej
Katedra Teologii Moralnej, Etyki Społecznej i Duchowości
Katedra Liturgiki i Hagiografii
Katedra Homiletyki i Środków Przekazu Wiary
Katedra Teologii Pastoralnej i Duszpasterstwa Rodzin
Katedra Katechetyki, Pedagogiki i Psychologii Religii
Katedra Prawa Kanonicznego

INSTYTUT EKUMENIZMU I BADAŃ NAD INTEGRACJĄ

Dyrektor: ks. prof. zw. dr hab. Piotr Jaskóła

Wicedyrektor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej

Katedra Zasad Ekumenizmu
Katedra Teologii Kościołów Wschodnich
Katedra Teologii Kościołów Poreformacyjnych
Katedra Dialogu Międzyreligijnego
Katedra Badań nad Integracją

ZAKŁADY

Zakład Muzyki Kościelnej i Wychowania Muzycznego
Zakład Historii Sztuki Sakralnej i Ochrony Zabytków

II. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Na Wydziale Teologicznym UO proces dydaktyczny realizowany jest na dwóch kierunkach studiów magisterskich: teologii (ze specjalnością kapłańską i kate-

chetyczno-pastoralną) oraz nauk o rodzinie (od 2001). Do roku 2007/2008 zajęcia prowadzone były również w Zamiejskowym Ośrodku Dydaktycznym w Gliwicach. W ramach wydziału działają ponadto studia doktoranckie oraz Podyplomowe Studium Rodziny. Wydział sprawuje ponadto merytoryczną opiekę nad Studium Muzyki Kościelnej w Opolu.

Obecnie na wydziale zatrudnionych jest 54 nauczycieli akademickich, w tym 27 samodzielnych pracowników naukowych, z których 8 to profesorowie tytularni, oraz 26 adiunktów ze stopniem doktora. Należy podkreślić, iż z wydziałem związani są nadal jego emerytowani profesorowie: ks. abp prof. dr hab. Alfons Nossol – jako jego Wielki Kanclerz, a także ks. prof. dr hab. Janusz Czerski, ks. prof. dr hab. Kazimierz Dola, ks. prof. dr hab. Józef Herbut oraz ks. prof. dr hab. Alojzy Marcol.

Dotychczasowy dorobek dydaktyczny wydziału obrazuje poniższe zestawienie statystyczne:

- dyplomy magisterskie otrzymało 1584 osoby;
- dyplomy licencjata rzymskiego otrzymało 341 osób;
- stopień naukowy doktora uzyskały 84 osoby;
- przeprowadzono 32 kolokwia habilitacyjne (w tym 12 pracowników WT UO);
- przeprowadzono 16 postępowań o nadanie tytułu profesora (w tym 6 pracowników WT UO).

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Prowadzone na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego badania naukowe reprezentują problematykę szeroko rozumianych nauk teologicznych, jak również ściśle z nimi związanych nauk filozoficzno-psychologicznych, historycznych (historia Kościoła) i nauk o sztuce (muzyka kościelna i sztuka sakralna). W ostatnich latach, w związku z prowadzeniem nowego kierunku – „nauki o rodzinie”, coraz częściej podejmowane są także tematy poświęcone sprawom rodziny i społeczeństwa, szczególnie w kontekście współczesnych przemian ustrojowych i dylematów etyczno-moralnych.

Na szczególną uwagę zasługują tematy priorytetowe, stale obecne w badaniach od początku istnienia Wydziału Teologicznego UO, których wyniki publikowane są na bieżąco w pięciu periodykach wydziałowych. W odniesieniu do poszczególnych tytułów czasopism ich problematyka jest następująca:

- „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego”, t. 14–27 – aktualne zagadnienia teologiczno-filozoficzno i historyczne, ze szczególnym uwzględnieniem historii Kościoła na Śląsku;

- „Liturgia Sacra. Liturgia – Musica – Ars”, R. 1–13, nr 1–30 – posoborowa problematyka liturgiczno-muzyczna i sztuki sakralnej oraz dzieje liturgii, muzyki religijnej i sztuki sakralnej na Śląsku;
- „Studia Oecumenica”, t. 1–7 – ekumeniczna perspektywa dialogu kościołów i narodów, problematyka integracji europejskiej;
- „Scriptura Sacra”, t. 1–9 – współczesne metody egzegezy i badań biblijnych;
- „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego”, R. 1–13, nr 1–26 – analiza współczesnego piśmiennictwa teologiczno-filozoficznego.

Ponadto poszczególne tematy badawcze realizowane są w ramach podstawowych specjalizacji. Są one następujące:

- specjalizacja biblijna
- specjalizacja fundamentalno-dogmatyczna i ekumeniczna
- specjalizacja moralno-społeczna i duchowości chrześcijańskiej
- specjalizacja liturgiczno-homiletyczna, muzyki i historii sztuki
- specjalizacja psychologiczno-pedagogiczna i katechetyczna
- specjalizacja historyczno-patrystyczna
- specjalizacja duszpasterstwa ogólnego i rodzin
- specjalizacja prawa kanonicznego
- specjalizacja filozofii religii

Warto również w tym miejscu wskazać na prowadzone przez WT UO badania w ramach szeroko rozumianej tematyki śląskoznawczej, która należy do priorytetowych zadań naukowych szeregu pracowników naukowych wydziału. Należy podkreślić, że niektórzy z nich należą do znanych oraz cenionych w krajowych i zagranicznych ośrodkach uniwersyteckich specjalistów w zakresie historii Kościoła na Śląsku (ks. prof. dr hab. Kazimierz Dola i bp. prof. dr hab. Jan Kopiec), dziejów śląskiej liturgii (ks. prof. dr hab. Helmut J. Sobeczko, ks. dr hab. Franciszek Wolnik i ks. dr hab. Erwin Mateja) czy rozwoju śląskiej kultury muzycznej (dr hab. Remigiusz Pośpiech, prof. UO) i sztuki sakralnej (ks. dr hab. Piotr P. Maniurka). Prowadzone na Wydziale Teologicznym UO badania śląskoznawcze związane są przede wszystkim z historią Kościoła na Śląsku, analizowaną w różnych szczegółowych aspektach, jak np. historia instytucji kościelnych, działalność kapituł, klasztorów, wybitnych osobistości życia religijnego, dzieje liturgii, dokumentacja i analiza zachowanych źródeł liturgicznych, związki diecezji wrocławskiej ze Stolicą Apostolską i innymi diecezjami polskimi, czeskimi i niemieckimi. Ważny nurt badań stanowi również tematyka dotycząca dziejów muzyki religijnej oraz sztuki sakralnej na Śląsku, w ramach których niezwykle istotne są prace dokumentacyjne i inwentaryzacyjne zachowanych źródeł.

IV. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Działalność wydawniczą Wydziału Teologicznego UO można określić jako aktywną i owocną. Stwierdzenie to dotyczy zarówno publikacji wydawanych przez Wydział, jak również dorobku wydawniczego poszczególnych pracowników naukowych. W tym miejscu należy zwrócić szczególną uwagę na niezwykle owocną działalność Redakcji Wydawnictw Wydziału Teologicznego UO, jako samodzielnej jednostki wydziałowej, która wzorowo współpracuje z Diecezjalnym Wydawnictwem Św. Krzyża w Opolu. Aktualnie w ramach prac wspomnianej instytucji redagowanych jest na wydziale 8 serii wydawniczych, w których publikowane są na bieżąco najważniejsze wyniki prowadzonych badań naukowych:

- „Opolska Biblioteka Teologiczna” – monografie dotyczące szeroko rozumianych zagadnień teologiczno-filozoficznych (wydano dotąd 103 tomy);
- „Z Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku” – monografie dotyczące historii Kościoła i dziejów szeroko pojętej kultury, ze szczególnym uwzględnieniem Śląska (wydano dotąd 48 tomów);
- „Ekumenizm i Integracja” – monografie i prace zbiorowe zawierające wyniki badań Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją (wydano dotąd 15 tomów);
- „Człowiek – Rodzina – Społeczeństwo” – monografie i prace zbiorowe zawierające wyniki badań związane z działalnością kierunku Nauk o rodzinie (wydano dotąd 10 tomów);
- „Colloquia Theologica” – prace zbiorowe zawierające materiały będące owocem współpracy międzynarodowej z wydziałami teologicznymi uczelni Czech, Niemiec i Słowacji (wydano dotąd 9 tomów);
- „Sympozja” – prace zbiorowe zawierające materiały organizowanych przez Wydział Teologiczny UO konferencji i sesji naukowych (wydano dotąd 71 tomów);
- „Podręczniki i Skrypty” – pomoce dydaktyczne dla studentów (wydano dotąd 10 tomów);
- „Pomoce Duszpasterskie” – seria o charakterze popularno-naukowym i pastoralnym, w ramach której publikowane są materiały liturgiczno-muzyczne i homiletyczne (wydano dotąd 6 tomów).

Warto w tym miejscu przypomnieć, że pracownicy wydziału redagują aż 5 tytułów własnych czasopism, z czego – w rankingu ministerialnym – jeden znajduje się na tzw. liście „A” (półrocznik „Liturgia Sacra”), natomiast dwa kolejne na liście „B” (roczniki: „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” i „Studia Oecumenica”). Pozostałe czasopisma to: „Scriptura Sacra” (rocznik) oraz „Przeгляд Piśmiennictwa Teologicznego” (półrocznik).

W sumie w ramach działalności Redakcji Wydawnictw WT UO co roku publikowanych jest około 30 pozycji zwartych.

V. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Ważnym nurtem działalności Wydziału Teologicznego UO jest współpraca z partnerami zagranicznymi, która realizowana jest zarówno na płaszczyźnie naukowej (np. w formie konferencji naukowych), jak i dydaktycznej (np. w postaci kształcenia czy wymiany studentów). Kontynuowane są również kontakty kierowników poszczególnych katedr z różnymi ośrodkami uniwersyteckimi bądź też bezpośrednio z poszczególnymi naukowcami.

Omawiana jednostka prowadzi oficjalną współpracę z wydziałami teologicznymi uniwersyteckich uczelni niemieckich: w Bambergu, Monastyrze, Moguncji i Ratzbonie, a także z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu w Trnawie na Słowacji. Prowadzona jest ponadto naukowa współpraca z fakultetami teologicznymi dwóch czeskich uniwersytetów: w Ołomuńcu i Pradze. Należy podkreślić, iż kontakty z uczelnią słowacką realizowane są w ramach wspólnego projektu międzynarodowego Sokrates – Erasmus i połączone są każdorazowo z wymianą studentów. Wymiana studentów, wraz z organizacją sesji naukowych i publikacją uzyskanych w ramach danego projektu wyników (w ramach wspomnianej, wielojęzycznej serii wydawniczej „Colloquia Theologica”), wyznaczają standardy współpracy naukowej z wymienionymi wyżej uczelniami.

VI. NAJWAŻNIEJSZE OSIĄGNIĘCIA I WYDARZENIA

Dokonując próby podsumowania dotychczasowych osiągnięć, na szczególne podkreślenie zasługuje wszechstronna, naukowa aktywność pracowników Wydziału Teologicznego UO, przejawiająca się zarówno w postaci prowadzonych badań, których wynikiem są liczne publikacje, jak też w formie czynnego udziału w różnorodnych konferencjach naukowych w kraju i zagranicą. Dowodem uznania naukowego dorobku pracowników wydziału, ich kompetencji i fachowości, jest również ich pozauczelniana działalność naukowo-organizacyjna, a przede wszystkim przynależność do różnorodnych, krajowych i zagranicznych, gremiów naukowych. Warto tu zaznaczyć, że kilkunastu pracowników należy do znaczących zagranicznych stowarzyszeń naukowych, większość natomiast do krajowych.

Istotnym nurtem działalności Wydziału Teologicznego UO, otaczanym szczególną troską, jest omówiona wyżej partnerska współpraca z fakultetami teologicznymi zagranicznych uczelni czeskich, niemieckich i słowackich.

Najważniejszym wydarzeniem w krótkich dziejach omawianej jednostki naukowej było niewątpliwie wręczenie – z inicjatywy wydziału – honorowego dyplomu doktora *honoris causa ex universa* Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II, co miało miejsce 17 lutego 2004 r. na Watykanie. Wydział Teologiczny UO był ponadto inicjatorem nadania podobnych wyróżnień – tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego – następującym osobistościom: prof. dr. Karłowi kard.

Lehmannowi i abp. Miloslavowi kard. Vlkowi (24 stycznia 2002) oraz ks. prof. dr. hab. Walterowi kard. Kasperowi i prof. dr. Hansowi-Gertowi Pötteringowi (10 marca 2007). Należy dodać, że godnością tą jako pierwszy na Uniwersytecie Opolskim został uhonorowany abp. prof. dr. hab. Alfons Nossol – Wielki Kanclerz Wydziału Teologicznego UO, a zarazem – jak wspomniano na początku – główny inicjator opolskiej *Alma Mater*.

The Theological Faculty of the Opole University Structure, activity, and most important achievements

Summary

The Theological Faculty of The Opole University has existed since 1994. The full academic rights were obtained in 2001. The Faculty encompasses 17 departments and 2 academic units. Two major courses are taught: theology and family science. The Faculty issues 5 journals and 8 book series. About 30 books are published every year. An important area of academic research is the history of the Church and liturgy in Silesia. The Faculty cooperates with Polish and overseas academic institutions. One of the most important events was the conferring of an Honorary Doctorate on John Paul II by the Opole University as the initiative of the Theological Faculty.

Słowa kluczowe: uniwersytet, wydział, teologia, badania naukowe, dydaktyka, publikacje, współpraca naukowa, osiągnięcia naukowe i organizacyjne

Key words: university, faculty, theology, scientific research, didactic, publications, academic cooperation, academic and organizational achievements